

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.

Випуск 2 (90) 2016
Частина 2

Миколаїв
2016

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747.

Головний редактор: В.С. Шибанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААН

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

І.П. Атаманюк, д.т.н., доц.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шибаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; Л.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 9 від 26.04.2016 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

БІОЛОГІЧНО АКТИВНА ДОБАВКА *SPIRULINA PLATENSIS* ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ПЕРЕПЕЛІВНИЦТВІ

А. Д. Хоменко, кандидат сільськогосподарських наук
Білоцерківський національний аграрний університет

Експериментально доведено позитивний вплив використання кисломолочної сироватки у складі поживного середовища під час культивування синьо-зеленої мікроводорості *Spirulina platensis* на нарощування біомаси культури. Найбільше сухої біомаси отримано за введення 3,0% сироватки від об'єму поживного середовища. Показник перевищував контроль на 89,28% ($p \leq 0,001$). Результати досліджень свідчать про те, що згодовування перепелам у період з 1 до 22 доби комбікорму з умістом 2,0% та з 23 до 50 доби вирощування – з умістом 3,0% біомаси *Spirulina platensis* призводить до підвищення маси тіла птиці на 3,23%.

Ключевые слова: мікроводорості, кормова добавка, біомаса *Spirulina platensis*, культивування, перепели, маса тіла, комбікорм.

Постановка проблеми. У сучасному промисловому птахівництві для одержання максимальної продуктивності необхідно забезпечувати високий рівень збалансованої за комплексом поживних та біологічно активних речовин годівлю [5,6]. Використання традиційних кормових засобів не завжди дозволяє забезпечити організм птиці найбільш важливими елементами живлення, у результаті чого генетично закладений потенціал продуктивності реалізується не повною мірою [3,4].

Стан вивчення проблеми. Сьогодні як добавки до складу комбікормів для годівлі сільськогосподарських птиці та тварин все більш часто використовують одержані біотехнологічним способом, біомасу вермикультури, мікроорганізмів (дріжджі, бактерії, мікроскопічні гриби, одноклітинні водорості), які є продуцентами цінного білка, а також містять біологічно активні речовини [2]. Мікроорганізми можуть використовувати як субстрат різноманітні речовини та відходи виробництв, що забруднюють навколишнє середовище [3]. Тому, були проведені дослідження зі встановлення доцільності використання кисломолочної сироватки у складі поживного середовища під

час культивування *Spirulina platensis* та ефективності згодовування комбікорму з добавкою одержаної біомаси перепелам.

Біомаса *Spirulina platensis* містить у своєму складі незамінні амінокислоти, жиро- і водорозчинні вітаміни, макро- та мікроелементи, антиоксиданти, функціональні пігменти, що необхідні для забезпечення високого рівня продуктивності тварин та птиці за нормального функціонування організму та одержання конкурентоспроможної та високоякісної продукції [1,7]. Її біомасу використовують як високобілкову та вітамінізовану добавку до кормів для годівлі сільськогосподарських тварин, птиці та риб, і сприяє підвищенню резистентності та стійкості організму до стресових факторів, зростає несучість птиці та збільшуються прирости маси тіла [1].

Мета і завдання досліджень. Мета – дослідити вплив використання біомаси *Spirulina platensis*, одержаної за додавання кисломолочної сироватки до складу поживного середовища під час її вирощування, на продуктивність птиці та якість продукції перепелівництва.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- встановити оптимальну концентрацію кисломолочної сироватки у складі поживного середовища Заррука під час культивування *Spirulina platensis*;
- дослідити вплив використання кисломолочної сироватки на нарощування біомаси мікробіодорості;
- дослідити ефективність використання одержаної біомаси *Spirulina platensis* у складі комбікормів під час вирощування перепелів.

Методика досліджень. В умовах Білоцерківського НАУ були проведені дослідження зі встановлення найбільш оптимальної концентрації кисломолочної сироватки у складі поживного середовища під час культивування *Spirulina platensis* відповідно до схеми (табл. 1).

**Схема дослідження використання сироватки
молока у складі поживного середовища**

Поживне середовище	Кількість доданої кисломолочної сироватки, л	Кількість доданої кисломолочної сироватки, % від об'єму
Контрольне	–	–
I дослідне	0,5	1,0
II дослідне	1,0	2,0
III дослідне	1,5	3,0
IV дослідне	2,0	4,0

Застосовували діапазон доз сироватки молока від 1,0 до 4,0% від об'єму. Різниця між дозами становила – 1,0%. Культуру мікроводорості вирощували у скляних фітореакторах, за цілодобового освітлення та перемішування. Під час культивування *Spirulina platensis* використовували стандартне поживне середовище Заррука та молочну сироватку, одержану на молокопереробному підприємстві ПАТ ЖЛК «Україна» м. Біла Церква Київської області у процесі виробництва нежирного кисломолочного сиру.

У всіх поживних середовищах через день визначали оптичну густину та рН. По завершенню тридцятидобового періоду культивування від поживного середовища шляхом фільтрування відділяли культуру *Spirulina platensis* і висушували у сушильній шафі. За результатами проведених досліджень встановлювали найбільш оптимальну концентрацію молочної сироватки, за додавання якої було одержано більшу кількість сухої біомаси мікроводорості.

Під час проведення досліду з визначення ефективності згодовування біомаси синьо-зеленої мікроводорості *Spirulina platensis*, вирощеної на поживному середовищі за додавання кисломолочної сироватки, у складі комбікормів, використовували перепелів породи фенікс. Для досліду було відібрано перепели у добовому віці. За принципом аналогів сформовано чотири групи: три дослідні та контрольну, по 100 голів (50 самців і 50 самок) у кожній. Період дослідження становив 50 днів. Перепелам контрольної групи згодовували повнораціон-

ний комбікорм, птиці дослідних груп – комбікорм з різною концентрацією біомаси *Spirulina platensis*. Птиця I дослідної групи споживала комбікорм, де 1,0% маси було заміщено на висушену біомасу *Spirulina platensis* із вологістю 8,0-9,0%. Перепели II та III дослідних груп отримували комбікорм, відповідно, із 2,0 та 3,0% біомаси *Spirulina platensis* (таблиця 2).

Таблиця 2

Схема дослідів на перепелах, n=100

Група	Досліджуваний фактор
Контрольна	Повнораціонний комбікорм
I дослідна	Повнораціонний комбікорм із умістом 1,0% добавки <i>Spirulina platensis</i>
II дослідна	Повнораціонний комбікорм із умістом 2,0% добавки <i>Spirulina platensis</i>
III дослідна	Повнораціонний комбікорм із умістом 3,0% добавки <i>Spirulina platensis</i>

Результати досліджень. За результатами проведених досліджень встановлено, що найбільш оптимальна концентрація кисломолочної сироватки у складі поживного середовища Заррука під час культивування *Spirulina platensis* становить 3,0% від об'єму. Найбільше сухої біомаси *Spirulina platensis* – 39,94 г було одержано з III дослідного середовища, цей показник був вищим на 89,28% ($p \leq 0,001$), ніж у контролі. Із підвищенням концентрації сироватки до 4,0% від об'єму кількість сухої речовини біомаси *Spirulina platensis* була більшою на 59,1% ($p \leq 0,001$), порівняно із контрольним варіантом, проте, відносно показника у III дослідному середовищі кількість знизилась на 15,9%.

Результати наших досліджень ефективності використання у складі комбікормів для перепелів біомаси *Spirulina platensis*, одержаної за удосконаленої біотехнології, свідчать про те, що біологічно активна добавка має стимулюючу дію на інтенсивність росту птиці. Доведено, що у період від 1 до 22 днів оптимальною була доза 2,0% біомаси *Spirulina platensis* у складі комбікорму. За такої дози перепели мали більшу масу тіла на 7,25% порівняно з контролем. У період з 23 до 50-ї доби найбільший стимулюючий вплив виявлено за використання

добавки біомаси *Spirulina platensis* у кількості 3,0% від маси комбікорму. Маса тіла птиці переважала показник контролю на 4,03%.

Встановлено збільшення середньодобових та абсолютних приростів маси птиці за використання 3,0% добавки біомаси *Spirulina platensis*, відповідно, на 5,47 та 4,20% порівняно з контролем.

При вивченні впливу біомаси *Spirulina platensis* на показники м'ясної продуктивності відмічено вірогідне збільшення передзабійної маси тіла перепелів III дослідної групи, за згодовування комбікорму з умістом 3,0% добавки *Spirulina platensis* від маси комбікорму на 1,6% ($p \leq 0,01$) відносно контролю. За такої кількості добавки маса непатраної та патраної тушки птиці перевищувала показники контролю на 2,3 та 2,5% ($p \leq 0,001$).

Висновки. Вирощування *Spirulina platensis* на поживному середовищі Заррука з умістом 3,0% від об'єму кисломолочної сироватки призводить до підвищення виходу сухої біомаси *Spirulina platensis* на 89,3% ($p \leq 0,001$) порівняно з контролем.

Згодовування перепелам у період з 1 до 22 доби комбікорму з умістом 2,0% та з 23 до 50 доби вирощування – з умістом 3,0% біомаси *Spirulina platensis* призводить до підвищення маси тіла птиці на 3,23%.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження впливу різних доз біологічно активної добавки *Spirulina platensis* у складі комбікорму на біохімічні процеси в організмі перепелів.

Список використаних джерел:

1. Берестов В. А. Спирулина – наше здоровье и долголетие / В. А. Берестов – Николаев: МПКФ «Спирулина ЛТД», 1999. – 28с.
2. Біоконверсія органічних відходів / П. Є. Чаус, С. М. Гармаш, В. О. Герасименко [та ін.] // Хімія та сучасні технології : тези доповідей VI міжнародної науково-технічної конференції. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. IV. – С. 14.
3. Крокхina В. А. Комбикорма, кормовые добавки и ЗТСМ для животных (состав и применение) : Справочник / В. А. Крокхina — М. : Агропромиздат, 1990. – 304 с.
4. Мінеральне живлення тварин / Кліценко Х. Т. Кулик М. Ф., Косенко М. В. [та ін.] К. : Світ, 2001. – 576 с.
5. Птахівництво і технологія виробництва яєць та м'яса птиці / В. І. Бесулін, В. І. Гужва, С. М. Куцак [та ін.] – Біла Церква, 2003. – 448с.

6. Янович В. Х. Біологічні основи трансформації поживних речовин у жуйних тварин / В. Х. Янович, Л. І. Сологуб — Львів : Тріада плюс, 2000. — 384 с.
7. Fedekar F. Production and nutritive value of *Spirulina platensis* in reduced cost media / F. Fedekar, A. El-Wahab, S. Hoda // The Egyptian Journal of Aquatic Research. — 2012. — Vol. 38, № 1. — P. 51–57.

А. Д. Хоменко. Біологічески активная добавка SPIRULINA PLATENSIS и ее использование в перепеловодстве.

Експериментально доказано позитивное влияние использования кисломолочной сыворотки в составе питательной среды во время культивирования сине-зеленой микроводоросли *Spirulina platensis* на наращивание биомассы культуры. Больше всего сухой биомассы получено при введении 3,0% сыворотки от объема питательной среды. Показатель превышал контроль на 89,28% ($p \leq 0,001$). Результаты исследований свидетельствуют о том, что скармливание перепелкам в период с 1 до 22 суток комбикорма с содержанием 2,0% и с 23 до 50 суток выращивания – с содержанием 3,0% биомассы *Spirulina platensis* приводит к повышению массы тела птицы на 3,23%.

Ключевые слова: микроводоросли, кормовая добавка, биомасса *Spirulina platensis*, культивирование, перепела, масса тела, комбикорм.

A. Homenko. Bioactive addition of SPIRULINA PLATENSIS and its use in growing of quail.

Experimentally proved that the use of milk whey consisting of nutrient medium during the cultivation of blue-green microalgae *Spirulina platensis* has a stimulating effect on the increase of biomass. Most dry biomass obtained by introducing 3. 0% by volume of milk whey nutrient medium. Biomass obtained from the nutrient medium by adding this dose milk whey exceeded productivity of control 89. 28% ($p \leq 0,001$). With increasing concentrations of milk whey to 4. 0% by volume of the amount of dry matter biomass *Spirulina platensis* was higher at 59. 1% ($p \leq 0,001$), compared with the control, but relative terms in the third experimental medium number decreased by 15. 9%. The optimal technological parameters of biotechnology for the use of *Spirulina platensis* dairy whey consisting of nutrient medium are: pH of the nutrient medium within 9,0-10,0; temperature - $29,0 \pm 1,0$ ° C; round the clock illumination - 2900 lux $\pm 40,0$. Studies indicate that feeding quail between 1 to 22 days feed on content of 2. 0% and from 23 to 50 days of growing - with a content 3. 0% of biomass *Spirulina platensis* results to weight increase of poultry in 3,23%. The increase of average weight and absolute increments of poultry by use of biomass 3. 0% supplement of *Spirulina platensis*, respectively, 5. 47 and 4. 20% compared with the control. In the study of the impact of biomass *Spirulina platensis* on indicators of performance observed meat likely increase body mass ante quail III experimental group, the feeding of the feed additive content of 3. 0% by weight of *Spirulina platensis* fodder by 1. 6% ($p \leq 0,01$) relative to control.

Key words: microalgae, fodder additive, biomass *Spirulina platensis*, culture, quail, body weight, feed.

ЗМІСТ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

В. Я. Лихач, А. В. Лихач, С. В. Кіш. Біохімічні процеси у м'ясі свиней різної стресочутливості та умов вирощування ...	6
І. М. Люта. Ембріологічна характеристика результатів трансплантації ембріонів великої рогатої худоби	16
В. О. Мельник, А. С. Стельмах, В. О. Кудряшова. Відтворювальні якості свиноматок породи ландрас в умовах племінного заводу «Миг-Сервіс-Агро».....	23
О. А. Моргун, Н. М. Сорока. Фізико-хімічне та мікробіологічне дослідження бичкових риб, уражених личинками нематоди <i>Eustrongylides excisus</i>	28
А. В. Березовський, А. В. Нагорна. Ектопаразити як чинники погіршення біобезпеки в умовах птахівничих підприємств .	36
І. В. Назаренко. Ідентифікація і аналіз небезпечних чинників при виробництві сметани.....	42
М. С. Небилиця, О. В. Ващенко, Ю. І. Криведа, Ю. В. Мелешко. Вирощування екологічно безпечних кормів для сільськогосподарських тварин	49
О. Й. Карунський, И. В. Николенко. Пути підвищення продуктивності свиней.	60
А. М. Омелян. Показники забою молодняка перепелів при використанні комбікорму з різними рівнями Аргініну	70
Т. В. Павлова. Массовый и линейный рост ремонтных телок с разной долей генотипа по голштинской породе	78
Р. Паливода. Национальные системы качества продовольствия Польши	88
L. Patryeva, V. Groza. Assessment of preservation of quail egg-laying flock during exploiting by the use of nanosilver	101
А. Я. Райхман. Оценка полноценности протеиновой питательности кормов для свиней	107
О. В. Сметаніна, І. І. Ібатулін, В. С. Бомко. Використання органічного кобальту для виробництва високоякісного молока	117

Л. О. Стріха, О. М. Сморочинський, В. І. Крива, О. В. Кривчук. Вплив параметрів процесу кутерування на фізико-хімічні показники варених ковбасних виробів.....	126
И. В. Фомченко. Ветеринарно-санитарная экспертиза продуктов убоя у крупного рогатого скота при захворюванні хламидиозом	133
А. Д. Хоменко. Обіологічно активна добавка <i>SPIRULINA PLATENSIS</i> та її використання у перепелівництві	143
І. В. Чернишов, М. В. Левченко, І. С. Мазуркевич. Стан і потенціал розвитку органічного свинарства України	149
Г. Ю. Чернікова, Н. П. Пономаренко. Використання пребіотиків на основі мананових олігосахаридів у годівлі курчат-бройлерів	155
М. В. Чорний, Ю. О. Щепетільников, А. О. Бондар, Є. О. Панасенко. Вплив абіотичних факторів на продуктивність та здоров'я корів і резистентність телят....	161
П. О. Шибанін. Вплив кормової добавки «Біо Плюс 2Б» на якісні показники свинини	171
В. В. Юрченко, М. О. Додашьянц. Водні організми в умовах глобального потепління	179
С. С. Крамаренко, О. І. Потривасва. Використання лінійних моделей (<i>BLUP</i>) для оцінки племінної цінності корів за молочною продуктивністю	187